

Naturskyddsföreningen i Härryda
c/o Michael Nilsson
Näsetvägen 16
435 39 Mölnlycke Tel:031-989363

2014-01-07 2 st bilagor medföljer

Naturskyddsföreningen i Mölndal
c/o Per-Anders Svensson

Vänersborgs tingsrätt
Mark- och miljödomstolen
Vänersborg

Mål M 900-13 :

Yttrande angående Mölndals stad och Mölndals kvarnbys ansökan om tillstånd för anpassad tappning för att förebygga skador av höga vattenföringar i Mölndalsån i Mölndals stad m.m.

Mölndals stad och Mölndals kvarnby har till mark- och miljödomstolen lämnat in en ansökan om att få tillstånd för anpassad tappning i Mölndalsån. Ansökan berör Mölndalsån, Stensjön, Ståloppet och Rådasjön i Mölndals och Härryda kommuner. Naturskyddsföreningen i Härryda har fått ärendet på remiss från mark- och miljödomstolen och fått anstånd att inkomma med yttrande senast 2014-01-07. Naturskyddsföreningen i Härryda har samrått med Naturskyddsföreningen i Mölndal som stödjer vårt yttrande och yrkanden.

Naturskyddsföreningen önskar få ärendet på fortsatt remiss och få inkommande inlagor för kännedom och yttrande.

Förkortningar

AF = Fridlyst art som är skyddad enligt Artskyddsförordningen

EU = Art/Naturtyp som omfattas av EU:s miljölagstiftning (Fågeldirektivet/Art- och habitatdirektivet)

EU*= Art/Naturtyp som är särskilt prioriterad i EU:s miljölagstiftning

EU1= Art som är strikt skyddad enligt EU:s art- och habitatdirektiv

RL = Nationellt rödlistad art (Naturvårdsverket)

ÅGP = Art som omfattas av nationellt åtgärdsprogram för hotade arter (Naturvårdsverket)

IAA = Internationell ansvarsart för vilken Sverige har särskilt stort bevarandeansvar

S = Sällsynt art

RS = Regionalt sällsynt art

1. Yrkanden

Naturskyddsföreningen yrkar på att i först hand ansökan avvisas då det finns omfattande brister i underlagsmaterialet, i beskrivningarna av åtgärdernas konsekvenser och i redovisningen av alternativa möjligheter. Åtgärderna med dess konsekvenser måste även ses och hanteras sammantaget med övriga "översvämningsåtgärder" som berörda kommuner planerar och har genomfört inom Mölndalsåns vattensystem vilket ej skett i ansökan. Frågor kring dispens enligt Artskyddsförordningen och dispens enligt strandskyddet har ej heller tagits upp i ansökan trots att frågorna är relevanta då strandskydd råder och arter skyddade enligt Artskyddsförordningen förekommer. Den ansökan om dispens enligt naturreservatsföreskrifterna som sökande anför i sitt kompletteringsyttrande i oktober är ofullständig och bristfällig när det gäller såväl underlag som konsekvensbedömningar. Det finns även allvarliga brister i den rättsliga processen då vare sig miljönämnden i Mölndal eller Härryda kommun fått ärendet på remiss (förrän mycket sent i processen, december 2013).

Om ej ansökan avvisas yrkar vi på att domstolen kräver kompletteringar enligt de krav som ställs i vårt yttrande, i Havs- och vattenmyndighetens yttrande och i miljönämndens i Härrydas yttrande. Vi yrkar även på att huvudförhandlingen som planeras till 2014-01-21 i så fall skjuts upp till dess kompletterande underlagsmaterial kunnat remissats och bedömts. Med utgångspunkt från nuvarande underlag i ansökan anser vi att ansökan skall avslås.

2. Ansökan

Ansökan som lämnades in i juni 2013 har mycket omfattande brister i beskrivningen och konsekvensbedömningen av berörda natur-, kultur- och friluftsvärden. Särskilt gäller detta de områden som påverkas av ingreppen och ändringar i vattenföring/vattennivåer och som ligger uppströms och nedströms själva exploateringsområdena. Det föreligger även brister i beskrivningen och konsekvensbedömningen för de områden där direkt påverkan sker inom själva exploateringsområdena. Havs- och vattenmyndigheten har i sitt remissyttrande i ärendet i juni 2013 (aktbilaga 14) pekat på de omfattande bristerna och begärt att ansökan skulle kompletteras. Särskilt pekar man på ingreppen vid Stålloppet och de konsekvenser dessa skulle medföra för uppströms liggande Rådasjön. Även Stensjön-Rådasjöns fiskevårdsområdesförening (aktbilaga 17) har i sitt yttrande framfört stark kritik mot ansökan. Sökande har i oktober med anledning av bl a denna kritik kommit in med en komplettering (aktbilaga 26) till ansökan. I kompletteringen berörs visserligen en del av de brister som fanns i ansökan men någon utförlig beskrivning av natur-, kultur- och friluftsvärdena finns fortfarande inte med. Ansökan har inte heller kompletterats med någon miljökonsekvensbedömning av påverkan på dessa värden. Havs- och Vattenmyndigheten har i yttrande i december (aktbilaga 34) pekat på att myndighetens tidigare kritik och bristerna i ansökan i stort kvarstår, trots kompletteringen, och skriver i sitt yttrande att *"huvuddelen av de synpunkter som framförts av Havs- och vattenmyndigheten, inte har beaktats i tillräcklig omfattning"*. Myndigheten skriver även att *"Miljökonsekvensbeskrivningen bedöms inte vara utformad på ett sådant sätt att en bedömning av miljöskada och rimliga skyddsåtgärder enligt miljöbalkens allmänna hänsynsregler kan göras på ett tillfredställande sätt."* Havs- och vattenmyndigheten anser att ansökan bör avvisas. Naturskyddsföreningen instämmer i Havs- och vattenmyndighetens bedömning och yrkande i denna del. Även miljönämnden i Härryda, som inte fått ärendet på remiss förrän i december 2013 framför i sitt yttrande (2013-12-18) kritik mot bristerna i ansökan och de åtgärder

som planeras utföras vid Ståloppet. Nämnden skriver att planerade åtgärder vid Ståloppet bör utredas ytterligare och att grävningar och muddringar bör undvikas vid Ståloppet. Alternativa mindre omfattande åtgärder bör övervägas. Detta i syfte att undvika negativ påverkan på uppströms liggande Rådasjöns naturreservat. Naturskyddsföreningen instämmer i nämndens bedömningar att underlaget är mycket bristfälligt och att ansökan måste kompletteras när det gäller beskrivning av Rådasjöområdet naturvärden och hur dessa kommer att påverkas. Vi instämmer även i att en högre dämningssgräns för Rådasjön bör införas som är anpassad för att värna områdets ekologiska intressen. Naturskyddsföreningen menar att underlagsmaterialet för ansökan (trots viss komplettering i oktober) är så pass bristfälligt att ansökan skall avvisas.

Redovisningen av alternativa möjligheter är även den mycket bristfällig. Det behöver utredas och redovisas vilka alternativ som finns för att minska riskerna för samhället skadliga översvämningar. Sådana åtgärder skulle kunna vara skapande/återställande av våtmarker/svämplan längre uppströms i vattensystemet (bilaga 2) och vid den i Mölndal tillrinnande Kålleredsbäcken (punkt 20 bilaga 1). Även åtgärder i form av fördröjning av dagvatten från byggnader och hårdgjorda ytor inom samhällena inom avrinningsområdet bör utredas och genomföras. Åtgärderna måste även ses och hanteras sammantaget med övriga "översvämningståtgärder" som berörda kommuner planerar och har genomfört inom Mölndalsåns vattensystem vilket ej skett i ansökan. Det finns även allvariga brister i den rättsliga processen då vare sig miljönämnden i Mölndal eller Härryda kommun fått ärendet på remiss (förrän mycket sent). Inte heller frågor kring dispens enligt Artskyddsförordningen, och strandskyddet har tagits upp i ansökan. Kompletterande inventeringar behöver även ske av bl a fridlysta och rödlistade arter, svämområden, strandnära naturmiljöer, känsliga grund- och strandområden och lekområden för fisk och groddjur.

3. Naturvärden och hydromorfologi

Området kring Mölndalsån - Rådasjön – Stensjön har mycket stora natur-, rekreations- och kulturvärden. Stora delar utgör natur- eller naturreservat och Natura 2000- område (Rådasjöns naturreservat, Labbera Natura 2000-område och Gunnebo naturreservat) och troligen görs många hundra tusen besök i området varje år. Områdets rekreationsvärden är starkt knutna till den vackra och biologiskt rika natur- och kulturmiljön. En stor del av de biologiskt viktiga värdena är knutna till vattenmiljöer. Totalt finns minst 40 ovanliga strand- och vattenanknutna arter inom området varav ett flertal EU-arter, rödlistade arter och fridlysta arter. Exempelvis är fiskafaunan rik i området med minst 15 förekommande fiskarter varav två rödlistade. Vatten- och strandmiljöerna är rikt varierade vilket även bidrar till områdets rika biologiska mångfald.

När EU:s vattendirektiv antogs infördes inom miljölagstiftningen ett nytt begrepp: hydromorfologi. Ett begrepp som *"beskriver de vattenförhållanden och landskapets utseende och struktur som skapar de fysiska förutsättningarna för vattenekosystemet. I begreppet ingår också arters möjlighet att förflytta sig inom olika vattenmiljöer."* (Kling 2013). Begreppet är ett nyckelbegrepp inom EU:s vattendirektiv och en fungerande hydromorfologi är förutsättning för att ett vatten skall kunna uppnå direktivets krav på god ekologisk status. Ett vattens hydromorfologi kan påverkas negativt genom exempelvis reglering, rensning, rätning, urgrävning, breddning och kanalisering. Denna typ av fysisk påverkan är *"det absolut vanligaste miljöproblemet för våra sjöar och vattendrag, om vi inte räknar in kvicksilverhalterna"* (Kling 2013). En väl fungerande hydromorfologi är även en

förutsättning för en rik biologisk mångfald och fungerande vattenanknutna ekosystem och därmed även en långsiktigt hållbar utveckling.

De hydromorfologiska förhållandena och naturförhållandena vid Mölndalsån, Stensjön, Ståloppet och Rådasjön skiljer sig åt beroende på vilken del och område man tittar på (se bilaga 1). Längst uppströms finns strax efter Landvettersjön (1) i öster först ett dämme (2) som påverkar det naturliga flödet och även utgör vandringshinder för fisk. Efter dämnet finns sedan ett kortare strömmade parti med förekomst av ett bestånd av öring (3). Efter detta parti rinner sedan ån under en fabriksbyggnad (f.d. Mölnlycke fabriker). Därefter rinner ån ut i Massetjärn (4) som omges av låglänt mark (park) som regelbundet svämmas över. Efter Massetjärn rinner ån vidare genom Mölnlycke samhälle. Ett mindre tillflöde rinner här till norrifrån, Hulebäcken (5), med förekomst av öring. Vid Mölnlycke centrum (6) finns fortfarande en viss meandring kvar i ån och till stora delar även kvarstående naturliga strandbrinkar. Här förekommer ex. lake (RL), en ovanlig nattsländeart och troligen även stationär öring. Svämplanområdet runt ån är dock exploaterat och huvudsakligen hårdgjort och förhöjt. Vid den nedre delen av ån, nedströms Parkbron vid Råda stock (7), finns fortfarande en relativt opåverkat åmiljö med meandring, naturliga strandbrinkar, intakta närliggande svämplan, våtmarker, källutströmning och alluvial lövskog. En miljö som är beroende av regelbundna återkommande översvämningar i den nedströms liggande Rådasjön. Ett flertal fridlysta, rödlistade och i övrigt skyddsvärda arter förekommer här som ex. smal dammsnäcka (RL/ÅGP/IAA), mindre hackspett (RL/AF), göktyta(RL/AF), bred paljettdykare (AF/EU), åkergröda (AF/EU1), vanlig groda (AF/EU), enkelbeckasin(AF), gröngöling (AF), brun kärrhök (EU/AF), stare (AF), snok (AF), ål (CR), öring, lake (NT), stensimpa (EU), nattsländan *Notidobia ciliaris* (S), gropnate (RS), ask (RL), idegran (AF) och växten kalmus (S). Ån skär här ned sig i avlagrade sediment där ån kan röra sig i sidled vilket ger upphov till en speciell typ av naturmiljö med omgivande översvämningsskog som kallas "alluvial lövskog". Alluvial lövskog är en idag starkt trängd naturtyp inom EU som särskilt prioriterats inom EU:s naturskyddsarbetet och pekats ut som prioriterad naturtyp i EU:s art- och habitatdirektiv. Inom Mölndalsåns vattensystem finns idag i stort sett endast två områden kvar av denna karaktär, dels vid Landvetter (19) och dels vid Rådasjön (7). (Vid Landvetter har dock omfattande grävningar och exploateringar nyligen förstört stora delar av miljön). Efter Råda stock rinner ån ut i Rådasjön (8) som är en svagt näringspåverkad sjö med mycket höga naturvärden och rekreativvärden. Sjön med dess stränder är skyddat som natur- och kulturresevat och den långsträckta halvö som skjuter ut i sjön är ett Natura 2000-område (9). Rådasjöns stränder översvämmas regelbundet vilket ger upphov till ett stort antal värdefulla strandmiljöer vilka utgör en av grunderna för sjöns rika biologiska mångfald. Här förekommer ett stort antal skyddsvärda vatten- och strandnära arter som ex. drillsnäppa (RL/AF), enkelbeckasin(AF), brun kärrhök (EU/AF), sångsvan (EU/AF), skäggdopping (S), mindre hackspett (RL/AF), göktyta(RL/AF), småfläckig sumphöna (RL/EU/AF), bred paljettdykare (AF/EU), smal dammsnäcka (RL/ÅGP/IAA), gråvingad källbäckslända (RL), åkergröda (AF/EU1), vanlig groda (AF/EU), snok (AF), ål (CR), lake (NT), stensimpa (EU), skaftslamkrypa (VU/ÅGP), spädnate (S), krusnate (S) och ask (RL). De flesta av dessa arter är beroende och gynnas av sjöns hydromorfologiska förhållanden i form av ett varierande vattenstånd med stränder och strandskogar som kontinuerligt svämvas över och kontinuerligt torkar ut. Nedströms Rådasjön ligger Ståloppet (10) som förbinder Rådasjön med nedströms liggande Stensjön. Området är delvis naturreservat och delvis kulturresevat. Vid Ståloppet finns lugnflytande partier varierat med mer strömmade partier. Även strandmiljön vid Ståloppet svämvas kontinuerligt över och torkas kontinuerligt ut. Dessa hydromorfologiska

förhållanden är viktiga för områdets biologiska mångfald. Ett flertal naturvärdesintressanta arter förekommer som ex. drillsnäppa (RL/AF), enkelbeckasin(AF), brun kärrhök (EU/AF), sångsvan (EU/AF), skäggdopping (S), mindre hackspett (RL/AF), smal dammsnäcka (RL/ÅGP/IAA), ål (CR) och lake (NT). Ståloppet är särskilt viktigt som övervintringslokal för många fåglar som ex. sångsvan (EU/AF). Området har även mycket höga rekreations- och kulturvärden då det ligger inom Rådasjöns naturreservat och Gunnebo kulturresevat. Nedströms Ståloppet ligger Stensjön (11) som är en sjö av mycket stort rekreationsintresse. Sjön har även stora naturvärden genom förekomst av ex. lake (RL), ål (RL) och noteringar av vattenväxten skaftslamkrypa (RL/ÅGP) och utgör dessutom en viktig övervintringslokal för sjöfåglar som ex. sångsvan (EU/AF). Även Stensjön är positivt påverkad av de hydromorfologiska förhållanden som innebär att strandmiljön kontinuerligt svämmas över torkas kontinuerligt ut. Nedströms Stensjön finns ett dämme i Mölndalsån, Stensjö dämme (12), som påverkar det naturliga flödet och utgör vandringshinder för fisk. Nedströms detta dämme finns strömmande och forsande steniga partier av ån (13) med förekomst av bl a öring , lake (RL), strömstare och forsärla. Ån delar sig även i två fåror (14) vid ännu ett dämme, där den norra fåran är mer lugnflytande och den södra strömmande - forsande. Här förekommer bl a rörhöna, öring , lake (RL), strömstare och tre ovanliga bottenfaunaarter, en dagslända, en nattslända och en skalbagge. Nedströms dessa fåror finns ytterligare ett dämme (15). Direkt efter detta dämme rinner Mölndalsån ned i Kvarnfallet, ett större vattenfall som rinner mellan och under gamla fabriksbyggnader. Kvarnfallet utgör idag ett vandringshinder för fisk utom för ål som troligen kan passera fallet. Nedströms fallet vid Papyrus gamla fabrik (16) blir Mölndalsån mer lugnflytande. Ån rinner här genom sediment och lera gräver delvis ned sig och meandrar till viss del. I detta område finns mer naturliga stränder med förekomst av bäver (EU). Det går även upp lax (EU) och leker i ån här. Mölndalsån rinner sedan vidare genom Mölndals centrum (17) där ån är starkt påverkad genom kanalisering, muddringar och grävningar och den näraliggande stadsmiljön. De hydromorfologiska förhållandena är här mycket starkt påverkade. Vandrande fisk förekommer dock i ån som lax (EU). Ån rinner sedan vidare in mot Göteborg (18) innan den till sist når ut till västerhavet. Vid Gårda i Göteborg (18) förekommer den starkt hotade och rödlistade vattenväxten knölnate (RL/ÅGP).

Det är viktigt att sjöarnas och vattendragens hydromorfologi bevaras och säkerställs. Om hydromorfologin är påverkad negativt är riskerna stora att inte EU:s vattendirektivs krav på ”god status” kan nås. Detta innebär att man vid tillståndsprövning inte kan ge tillstånd till åtgärder som försämrar hydrologin. Det kan även bli aktuellt med återställningsåtgärder i vattendrag och sjöar som har en stark påverkad hydrologi eller att man tvingas ompröva vissa tillstånd som exempelvis gamla vattendomar.

De åtgärder som Mölndals stad och Mölndals kvarnby nu ansöker om tillstånd att få utföra vid Mölndalsån, Stensjön, Ståloppet och Rådasjön är alla åtgärder som påverkar vattensystemets hydromorfologi negativt. Åtgärder som ex. innebär fördjupning och breddning av Ståloppet, där borttagning av naturliga strandbrinkar och åbotten genom grävningar och muddring planeras. Åtgärder som även kommer att påverka uppströms liggande Rådasjöns hydromorfologi mycket starkt genom att många idag vid högvattennivå översvämmade svämmiljöer inte längre kommer att översvämmas. Något som innebär att många av dagens värdefulla naturmiljöer vid Rådasjöns strandzoner inte längre kommer att påverkas av översvämmningar. Då dessa miljöers ekosystem är beroende av dessa regelbundet återkommande översvämmningar så innebär de planerade åtgärderna

att Rådasjöns strandnära naturmiljöer kommer att påverkas av omfattande förändringar. Något som påverkar hydromorfologin, den biologiska mångfalden och Rådasjöns naturreservat mycket negativt. Även Stensjöns stränder riskerar drabbas på samma sätt. Samtliga dessa åtgärder anser vi bli stå i strid med miljöbalken, EU:s vattendirektivs krav på god ekologisk status och på bevarande och säkerställande av de hydromorfologiska förhållandena liksom med EU:s art- och habitatdirektiv och fågeldirektiv.

4. Fridlysta arter enligt Artskyddsförordningen

Ett flertal arter som är fridlysta och skyddade enligt Artskyddsförordning finns noterade inom området Grevedämnet – Stensjön - Rådasjön. Dessa är ex. mindre hackspett (RL/AF), enkelbeckasin(AF), drillsnäppa (RL /AF), sångsvan (EU/AF), brun kärrhök (EU/AF), kungsfiskare (RL/EU/AF), sävsparv (AF), fiskgjuse (EU/AF), bred paljettdykare (AF/EU1), större vattensalamander(EU1/AF), åkergroda (AF/EU1), vanlig groda (EU/AF), snok (AF), och idegran (AF). För arter skyddade enligt Artskyddsförordning gäller ex. förbud mot att skada deras fortplantningsområden, viloplatsen och övervintringsområden. Även insamling av enstaka exemplar kan vara förbjudet liksom insamling av ägg, rom eller förstörelse av bon eller dödande/förstörelse av enstaka individer. Planeras åtgärder som riskerar skada fridlysta arter krävs dispens. Dispensansökan måste göras för var art för sig och innefatta detaljerade uppgifter kring förekomst, påverkan m.m (se Naturvårdsverkets handbok för Artskyddsförordningen –del 1). För delar av området Grevedämnet – Stensjön – Rådasjön finns idag ett särskilt naturskydd genom Rådasjöns naturreservat. Ett av syftena med reservatet är att bevara dess biologiska mångfald. Ett flertal av förekomsterna med fridlysta arter är därför idag dubbelt skyddade genom att dispens krävs både enligt artskyddsförordningen och enligt reservatsföreskrifterna för åtgärder som riskerar skada förekomsterna.

Naturskyddsföreningen anser att det i samband med ansökan måste utredas vilka av förekommande arter, skyddade enligt Artskyddsförordningen, som berörs av ansökta åtgärder och deras effekter och huruvida dessa omfattas av lagens dispenskrav. En dispensansökan måste göras för var art för sig och innefatta detaljerade uppgifter kring förekomst, påverkan på arten m.m (se Naturvårdsverkets handbok för Artskyddsförordningen – del 1). I den aktuella ansökan saknas uppgifter kring ett flertal fridlysta arter i området. Se mer nedan under ”7. Brister i ansökan – naturvärden”.

5. EU-arter och miljöer

EU-rätten och unionslagstiftningen berör ett flertal olika arter och miljöer som ur ett europeiskt perspektiv särskilt har pekats ut och skall prioriteras i EU-ländernas miljöarbete. Det är främst EU:s art- och habitatdirektiv respektive fågeldirektivet som är aktuella och särskilt skall beaktas vid miljöprövningar och andra miljöbeslut. Enligt direktiven skall listade arter och miljöer uppnå och långsiktigt bibehålla en ”gynnsam bevarandestatus”. Inom området vid Mölndalsån i Mölnlycke finns ett flertal arter och naturtyper som omfattas av de båda direktiven som ex. alluvial lövskog (91E0), lövsumpskog (9080), stensimpa (EU), bred paljettdykare (AF/EU), större vattensalamander(EU1/AF), åkergroda (AF/EU1), vanlig groda (AF/EU), brun kärrhök (EU/AF), spillkråka (EU/AF), sångsvan (EU/AF), kungsfiskare (RL/EU/AF) och fiskgjuse (EU/AF). Samtliga arter och miljöer som nämns i direktiven är skyddade och skall beaktas på olika sätt. Vissa arter har även ett särskilt starkt ”strikt skydd”. Tre arter, bred paljettdykare, åkergroda, större vattensalamander, som förekommer i området är sådana strikt skyddade arter vilket enligt art- och habitatdirektivet kräver en särskild

noggrann prövning. Även naturtyperna alluvial lövskog och lövsumpskog som förekommer i området omfattas av art- och habitatdirektivet och är båda enligt direktivet särskild "prioriterade naturtyper". Något som innebär att just dessa naturtyper särskilt skall uppmärksammas i miljöarbetet och vid miljöprövningar. Alluvial lövskog och lövsumpskog är båda idag hotade naturtyper i Sverige och förekommer inte idag i tillräcklig omfattning för att uppnå direktivets krav på "gynnsam bevarandestatus" (Naturvårdsverket 2013). Åtgärder som ytterligare minskar arealen alluvial lövskog och lövsumpskog står därför i strid med art- och habitatdirektivets krav. För delar av området Grevedämnet – Stensjön – Rådasjön finns idag ett naturskydd genom Rådasjöns naturreservat. Ett av syftena med reservatet är att bevara dess biologiska mångfald. Ett flertal av förekomsterna med EU-arter och miljöer är därför idag skyddade och dispens krävs för åtgärder som riskerar skada förekomsterna.

Vid den nu aktuella prövningen måste EU-rätten och unionens miljölagstiftning beaktas. Ett flertal myndigheter ansvarar för genomförandet av EU:s miljölagstiftning och vid miljöprövningar ankommer det på domstol/myndighet att särskilt beakta och följa EU – lagstiftningen. I den aktuella ansökan saknas dock viktigt underlag när det gäller förekommande naturmiljöer och arter som omfattas av EU-lagstiftningen och naturvårdsdirektiven. Se mer nedan under "7. Brister i ansökan – naturvärden".

6. Nationellt rödlistade arter

Ett flertal nationellt rödlistade arter finns noterade inom området Grevedämnet – Stensjön - Rådasjön. Som exempel kan nämnas smal dammsnäcka (RL/ÅGP/IAA), ål (CR), lake (RL), mindre hackspett (RL/AF), göktyta (RL/AF), drillsnäppa (RL/AF), kungsfiskare (RL/EU/AF), skaftslamkrypa (RL/ÅGP), gråvingad källbäckslända (RL) och ask (RL). Särskilt intressant är förekomsten av smal dammsnäcka för vilken Sverige som nation har ett särskilt stort bevarandansvar. Detta då smal dammsnäcka har en stor del av sin världsutbredning inom vårt land (Naturvårdsverket 2011). Särskilt viktiga förekomster finns i sydvästra Sverige och då speciellt i Härryda och Mölndals kommuner. Smal dammsnäcka omfattas även av nationellt åtgärdsprogram för hotade arter (ÅGP). För att nå uppsatta miljömål och stoppa den pågående utarmningen av biologisk mångfald krävs det att hänsyn tas till rödlistade arter och att dessa skyddas mot skadliga åtgärder. Vid förekomst av särskilt hotade arter eller i områden med flera rödlistade arter bör naturskydd inrättas. För delar av området Grevedämnet – Stensjön – Rådasjön finns ett sådant naturskydd genom Rådasjöns naturreservat. Ett av syftena med reservatet är att bevara rödlistade arter. Ett flertal av förekomsterna med rödlistade arter är därför idag skyddade och dispens krävs enligt reservatsföreskrifterna för åtgärder som riskerar skada förekomsterna. I den aktuella ansökan saknas uppgifter kring ett flertal rödlistade arter i området. Se mer nedan under "7. Brister i ansökan – naturvärden".

7. Brister i ansökan - naturvärden

Flera inventeringar av naturvärden och arter har gjorts inför denna ansökan. Trots detta finns på denna punkt omfattande brister i underlaget till ansökan. Orsaken beror dels på att naturinventeringarna varit begränsade till enbart själva exploateringsområdena och dels att vissa för Stensjö-Rådasjöområdet förekommande/troligen förekommande och särskilt skyddsvärda arter inte har undersökts av sökanden. Därav flera arter som omfattas av artskyddsförordningen, eller skyddas

av EU:s naturvårdsdirektiv eller är rödlistade. Som exempel kan nämnas vattenskalbaggarna bred paljettdykare (EU/AF) och gul bredbrämrad dykare (EU/AF), skaftslamkrypa (RL/ÅGP), smal dammsnäcka (RL/ÅGP/IAA), större vattensalamander (EU/AF), åkergroda (EU/AF) och flera fladdermusarter (EU/AF) vilka inte eftersökts. Även vissa vattenväxter som ex. skaftsslamkrypa (RL/ÅGP) borde ha undersökts i Rådasjön och Stensjön. Alla dessa är arter som borde ha eftersökts både inom exploateringsområdena och i de områden som påverkas av ändrad vattenföring och minskad svämpåverkan. Särskilt viktigt är undersökningar och utredningar kring dessa arter med tanke på att åtgärderna påverkar ett naturreservat och att dispens söks för åtgärder som står i strid med reservatets föreskrifter. Föreskrifter vars syfte bland annat är att skydda just denna typ av arter och deras livsmiljöer. Ansökan bör därför kompletteras på denna punkt.

Det saknas även uppgifter om strandnära naturmiljöer och grundbottnar i Rådasjön och Stensjön. Miljöer som kommer att påverkas av de konsekvenser som sökta åtgärder kommer att innebära i form av förändrade vattenförhållanden som ex. minskade översvämningar och snabb tappning av vatten. Särskilt viktigt är det att kartlägga förekomst och bedöma påverkan på de enligt EU:s art- och habitatdirektiv prioriterade naturmiljöerna alluvial lövskog och lövsumpskog.

Det är viktigt att strandnära lekområden för groddjur kartläggs och bedömningar görs för hur förändringarna av översvämningförhållandena påverkar groddjurens reproduktion. Samtliga groddjur omfattas av Artskyddsförordningens fridlysningsbestämmelser. De i området förekommande arterna åkergroda, vanlig groda och större vattensalamander omfattas även av EU:s art- och habitatdirektiv.

Undersökningar av bottenfaunan borde även göras i särskilt Rådasjön där uppgifter finns om ett flertal skyddsvärda och ovanliga bottenfauna arter. Riktade inventeringar och eftersök efter arter bör göras och då inte enbart enligt standardiserad metod för tidsserie.

Även vissa fiskarters lekområden bör kartläggas och konsekvensbedömning göras då dessa riskerar påverkas negativt. Exempelvis gädda leker under våren i grunda tillfälligt översvämmade strandområden som givetvis kan påverkas negativt genom minskade översvämningar av strandzonerna. Flera sådana områden finns exempelvis i Rådasjön och det borde ha redovisats var dessa finns och hur de påverkas av de ändrade översvämningförhållandena. En annan fiskart för vilken det i sammanhanget är relevant att redovisa reproduktions- och lekområde är lake (RL) som är en rödlistad art som förekommer i Mölndalsån – Rådasjön - Stensjön. Laken leker på grus- och stenbottnar på ett djup av 1-3 meter. Leken sker gärna i rinnande vatten och troligen är de strömmande partierna vid Mölndalsån i Mölnlycke, vid Stålloppet och vid Stensjö dämme viktiga reproduktionsområden för laken. Detta borde ha redovisats liksom hur planerade åtgärder kan komma att påverka lakens reproduktion. Även reproduktionsområde för gös och vitfisk bör kartläggas och eventuell påverkan konsekvensbedömas.

Det finns även omfattande brister i det underlagsmaterial som använts för ansökans naturinventeringar miljökonsekvensbeskrivningar. Exempelvis refererar vare sig sökanden eller dess konsulter till den stora och omfattande rapport kring Mölndalsåns avrinningsområde som Mölndalsåns vattenråd tog fram 2011 (*"Vattenmiljöer i Mölndalsåns avrinningsområden – en resurs*

*för människor och ekosystem” (Nolbrant 2011)). I denna rapport finns en samlad beskrivning av ex. naturförhållanden, skyddsvärda arter, friluftsvärden, hydromorfologi, ekologi, påverkan och förslag till åtgärder. Angående hydromorfologin framkommer bl a av rapporten att *”Naturliga vattenståndsfluktationer i sjöar och vattendrag bör efterliknas, med högt vattenstånd vår och höst och lägre vattenstånd på sommaren.”* En annan undersökning vars uppgifter borde ingått som en del av underlagsunderlaget är den fågelinventering som Härryda kommun och LEADER-projektet Rådasjön runt lät göra 2012 (*”Fågellivet vid Rådasjön – en tillbakablick och fågelinventering 2012*) (Ström 2012). Rapporten redovisar en förekomst av 118 noterade fågelarter vid Rådasjön varav ett flertal särskilt skyddsvärda arter. Rapporten framhåller som en viktig åtgärd för fågellivet att man skall *”Bevara och vidmakthåll naturliga sväm- och översilningsmarker vid stränder och i strandlövsskogar för arter som t.ex. mindre hackspett, drillsnäppa och andra vadarfåglar. Vid t.ex. vattenregleringsfrågor bör man särskilt uppmärksamma och beakta olika fågelarters beroende av fluktuerande vattennivåer, regelbundna störningar och översvämningar av strandmiljöer av olika slag.”* Båda dessa rapporter anser vi utgör ett viktigt grund- och referensmaterial som bör användas vid frågor som berör Rådasjöns naturreservat och Mölndalsåns vattensystem.*

8. Påverkan på Rådasjöns naturreservat och Rådasjön

Frågan kring krav på dispens enligt naturreservatsföreskrifterna och påverkan på Rådasjöns naturreservat och Rådasjöns strand- och vattenområde tas inte alls upp i den ursprungliga ansökan (aktbilaga 1). Efter påpekande från Havs- och vattenmyndigheterna tar sökande visserligen i sitt kompletterande yttrande i oktober 2013 (aktbilaga 26) upp dessa frågor men tyvärr på ett mycket kortfattat och inte särskilt uttömmande sätt. Bristerna i underlaget är därför även efter denna komplettering fortfarande mycket stora och ingen riktig konsekvensbeskrivning eller bedömning görs heller. Av kompletteringen (yttrandets bilaga B – komplettering till tidigare MKB) framgår dock att de ansökta åtgärderna kommer att leda till minskade översvämningar vid Rådasjöns stränder och svämområde och att detta enligt yttrandet *”kan tänkas medföra att strandzoner krymper något, till förmån för terrestra habitat.”* Av yttrandet eller bilagan framkommer dock inte vad detta innebär för Rådasjöns ekologi, biologiska mångfald eller om/hur det påverkar naturreservatets syften och mål. För att kunna bedöma till domstolen inkommen ansökan om tillstånd för ett antal åtgärder och ansökan om dispens måste denna fråga utredas och konsekvenser redovisas av sökanden. Vilka strandområden kommer att påverkas och hur? Vilka typer av naturmiljöer påverkas och hur? Vilka arter förekommer och hur kommer dessa att påverkas? Hur påverkas naturreservatets syften och mål? Hur påverkas uppsatta miljö kvalitetsnormer? Hur står uppkomna effekter och påverkan i relation till EU:s vattendirektiv, fågeldirektiv, art- och habitatdirektiv och översvämningdirektiv?

Av bilagan framkommer även att det vid framtida snabb tappning, enligt ansökan, så beräknas Rådasjöns stränder sänkas med en hastighet av 15 cm/dygn. Hur detta påverkar Rådasjön och naturreservatet redovisas dock ej eller vilka arealer, naturmiljöer eller arter som omfattas. Även här behövs ett bättre underlag för att kunna bedöma påverkan och effekter av ansökan.

I bilaga B (aktbilaga 26) framkommer även att man gör bedömningen att *”Åtgärderna som utförs i naturreservatet bedöms inte medföra sådana bestående negativa förändringar eller effekter som motverkar naturreservatets syfte”*. Vilket underlag man haft för denna bedömning eller hur man kommit fram till detta redovisas dock inte vilket är en stor brist. För att kunna göra bedömning av åtgärdernas effekter på naturreservatet krävs ett betydligt bättre underlag i enlighet med vad vi påpekat i vårt yttrande.

Det redovisas även en del felaktigheter kring naturvärden och arter i den kompletterande inlagan. I yttrandets bilaga B anges exempelvis för området Rådasjön – Stensjön – Grevedämnet att *”Växt- och djursamhällena består i huvudsak av arter som kan anses vara vanligt förekommande i regionen. Ett fåtal ovanligare arter har dock också noterats”*. Vi menar att det är felaktigt att ange att endast ”ett fåtal” ovanliga arter noterats i området. Räknar man samman de ovanliga arter som vi känner till som är noterade för Rådasjön – Stensjön – Grevedämnet så utgör dessa över 40 stycken arter (källor: underlagsrapporter för bildande av Rådasjöns naturreservat, Mölndalsåns vattenråds rapporter, Naturskyddsföreningens noteringar m.fl.). Att negligera detta stora antal med ovanliga arter och beskriva dessa som ”fåtal” är att nedvärdera den rika biologiska mångfald som förekommer i området. En mångfald som måste beskrivas på ett riktigt sätt för att prövningen i domstolen skall kunna ske på ett riktigt sätt.

Vi anser att det redovisade underlaget inte är tillräckligt för att kunna bedöma konsekvenserna för Rådasjön och naturreservatet och Rådasjöns ekologi. Något som är en förutsättning för en riktig prövning av ansökan om tillstånd och dispens. En komplettering med ett bättre underlag och en miljökonsekvensanalys måste göras.

9. Alternativ

Göteborg stad är byggd i ett större våtmarksområde där Göta Älv, Säveån och Mölndalsån avbördar vattnet från sina tre avrinningsområden. Då årsnederbörden förväntas öka med 10 - 40 % under innevarande sekel (Sveriges meteorologiska och hydrologiska institut, hemsida 1) samtidigt som havsytan höjs, kommer de lägst belägna delarna av avrinningsområdena att sättas under vatten med tätare intervall jämfört med nuläget. Mölndals centrala tätort som är belägen i Mölndalsåns svämplan är därför sårbar.

För närvarande diskuteras hur problemen med översvämningar bäst kan bemästras. Tyvärr har resonemangen hittills främst kretsat kring olika förslag på tekniska lösningar när vattnet i avrinningsområdet redan nått vattendragen. Sällan eller aldrig tas hela avrinningsområdet i beaktande. Inte heller riktas någon uppmärksamhet på det obestridliga faktum att alla tekniska lösningar behäftas med svagheten att allt som konstrueras kräver fortlöpande underhåll. Därigenom intecknas framtida ekonomiska resurser. Föreliggande ansökan utgör ett illustrativt exempel i detta avseende. Här anges att förtappning ur de två nedersta sjöarna i avrinningsområdet inför prognoser om höga flöden och begränsning av flödet ut ur dessa under högflödesperioden utgör grundbulten i styr- och reglersystemet (Ansökan Bil. C s4.).

En praktisk tillämpning av vattenbalansekvation skulle snarare förlägga grundbulten i ett naturligt fungerande reglersystem så högt som möjligt i avrinningsområdet och innan vattnet når vattendragen. Genom att ta hänsyn till hela avrinningsområdets förutsättningar erbjuds ökade möjligheter att magasinera stora vattenmängder i landskapet. Samtidigt kan vattenupphållande åtgärder förenas med naturvård. Vattenlagringsförmågan i våtmarker har till exempel i två studier uppskattats till 0,15-0,46 m³/m² respektive 0,9 m³/m² (Länsstyrelsen, rapport 2013:49 s. 35.). Vidare kan ändrad markanvändning ge mycket stora bidrag till landskapets vattenhållande förmåga. "Skogsmarker kan fånga in, förbruka och samla 10–40 gånger mer regnvatten än motsvarande trädlösa område med störd jord, som t.ex. en jordbruksmark" (Naturvårdsverket & Fiskeriverket

2008, Ekologisk restaurering av vattendrag, s.33). Naturligtvis är avrinningen från hårdgjorda ytor ännu större. Det exploaterade svämplanområdet i Mölnlycke centrum utgör ett exempel på planering utan hänsyn till avrinningsproblematik. Strategin att lägga så stor vikt vid teknisk manipulering av de nedersta sjöarna i avrinningsystemet framstår som tvivelaktig. Man förlitar sig på sista bastionens försvar. Någon kostnadsberäkning för det framtida underhållsarbetet mot bakgrund av förväntade ökade flödes hastigheter, höjda material- och energipriser saknas.

10. Tappningskapacitet

I ansökan anges en önskvärd tappningskapacitet vid Stensjöns utflöde på 15 m³/s vid sänkningsgränsen. Nuvarande flöde vid sänkningsgränsen anges till 4 m³/s vilket innebär en nästan fyrfaldig ökning.

Vid reglering av sjöar och vattendrag bör nivåfluktuationer undvikas (Havs- och vattenmyndigheten; Handbok för tillämpningen av kap. 11 i miljöbalken 2008:5). Idén med förtappning av Rådasjön och Stensjön sjöarna bygger på att de snabbt ska kunna sänkas i väntan på höga flöden uppströms. Sjöar med biologiskt värdefulla strandzoner och sumpskogar belägna i natur- och kulturreseptat omvandlas till tekniska vattenmagasin där ingen hänsyn till ekologiska och hydromorfologiska faktorer tas.

Vid dämningssgränsen anges den önskvärda flödeskapaciteten till 25 m³/s vilket innebär att Mölndalsåns hela flödeskapacitet tas i anspråk. Ingen hänsyn tas till att tillflöden till Mölndalsån nedströms Stensjöns utflöde fortlöpande ökar på grund av växande hårdgjorda ytor. Vidare anges Kålleredsbäckens vattenflöde uppgå till maximalt 10-12 m³/s. En utflödeskapacitet på 25 m³/s förefaller överdimensionerad. Då utflödet från Kålleredsbäcken kan uppta nära hälften av Mölndalsåns flödeskapacitet bör möjligheterna att via skapande av våtmarker öka detta vattendrags magasinande kapacitet utredas.

Flödeskapaciteten i Mölndalsån beräknas dessutom att efter den genomförda muddringen redan efter några år minskat från 27 m³/s till 25 m³/s. En reduktion av flödeskapaciteten med drygt 7 % väcker frågan om hur ofta man måste återkomma med underhållsåtgärder i det tekniska reglersystemet. Återkommande grävningar innebär hydromorfologiska störningar som leder till att bottenfaunans återhämtning motverkas.

11. Allmänt - vattenmiljöer

Vattenområden och vatten utgör en viktig naturresurs och är en av grunderna för den biologiska mångfalden. Områden med vatten och vattnet i sig ger oss många ekosystemtjänster som vattenrening, flödesutjämning, dricksvatten, fisk, friluftsliv och produktion av biologisk mångfald. Det ekonomiska värdet av de svämplan (svämplanområden), som omger naturliga vattenförekomster, har beräknats till 130 000 kronor per hektar och år. Att ta bort exempelvis svämplan vid vattendrag och sjöar innebär alltså stora ekonomiska förluster för samhället då de tjänster svämplanet ger oss ofta måste ersättas på annat sätt. Bortagande/förstörelse av svämplan står även i strid med EU:s miljölagstiftning och miljöbalken.

Det är av största vikt att våra vatten och vattendrag med dess naturliga strukturer, miljöer och dess biologiska mångfald bevaras. Ett bevarande av dessa utgör en av grunderna i EU:s miljölagstiftning och i miljöbalken och är en förutsättning för en långsiktigt hållbar utveckling.

12. Den biologiska utarmningen - ett av våra två största miljöproblem

”Förlusterna av biologisk mångfald är tillsammans med klimatförändringarna det allvarligaste miljöhotet i dag”. Detta skriver EU-kommissionen i sin strategi för biologisk mångfald (*” Vår livförsäkring, vårt naturkapital – en strategi för biologisk mångfald i EU fram till 2020”*).

Kommissionen beskriver även i sin strategi att arter utrotas idag *” i en takt som vi aldrig tidigare har upplevt”* och att *”Människans aktiviteter är den huvudsakliga grunden till att arter nu utrotas 100–1000 gånger snabbare än den naturliga takten”*. Enligt kommissionen befinner sig endast 17% av de livsmiljöer och arter och 11% av de viktigaste ekosystemen som skyddas enligt EU:s lagstiftning i gott tillstånd. Läget i Sverige är troligen likartat och på listan över nationellt rödlistade arter finns idag över 4000 arter upptagna.

Enligt EU-kommissionen är den biologiska mångfalden med dess mångfald av arter och naturmiljöer en förutsättning för vår existens. Kommissionen beskriver den som en *”livförsäkring”* och grunden för vår långsiktiga överlevnad och att utarmningen av den biologiska mångfalden är en fråga att ta på högsta allvar. För att motverka och komma till rätta med detta, ett av våra två största miljöproblem, krävs snabba och omfattande åtgärder. I EU:s strategi för biologisk mångfald pekas ett flertal åtgärder ut som måste genomföras. Som Mål 1 anges att *”Fågeldirektivet och habitatdirektivet måste genomföras fullt ut (dvs. en gynnsam bevarandestatus uppnås för alla livsmiljöer och arter av europeisk betydelse och lämpliga populationer av naturligt förekommande vilda fågelarter) för att förhindra ytterligare förluster och återetablera den biologiska mångfalden i EU.”*

När det gäller Mölndals stad och Mölndals kvarnby ansökan att få tillstånd till att få genomföra ett flertal ingrepp och åtgärder vid Mölndalsån, Stensjön, Ståloppet och Rådasjön så anser vi att EU:s strategi för biologisk mångfald är tillämpbar och skall följas. Även EU-direktiv som Vattendirektivet, Översvämningsdirektivet, Art- och habitatdirektivet och Fågeldirektivet är alla tillämpbara och måste följas vid hanteringen, bedömningen och vid beslut kring den aktuella ansökan.

13. EU:s vattendirektiv

EU har infört ett särskilt vattendirektiv för skydd av unionens vattenmiljöer med syfte att alla vatten till år 2015 skall ha minst *”god kemisk status”* och *”god ekologisk status”*. Kartläggning av vattnen skall genomföras och åtgärdsprogram tas fram för att vattnen skall kunna nå och upprätthålla *”god status”*. I syfte att kunna genomföra direktivet har i Sverige skapats särskilda Vattenmyndigheter för landets olika avrinningsområden. Till Vattenmyndigheten finns ofta knutet lokala vattenråd som skall fungera som rådgivande till myndigheten med representanter för kommuner, organisationer och företag. I Mölndalsåns vattenråd ingår bl a Naturskyddsföreningen.

Naturskyddsföreningen anser att de åtgärder i form av ändrad tappning, reglering, muddringar och sprängningar så som Mölndals stad och Mölndals kvarnby nu ansökt om att få genomföra vid Mölndalsån, Stensjön, Ståloppet och Rådasjön står i strid med EU:s vattendirektiv. Dessa bör därför ej genomföras och tillstånd bör ej ges.

14. Mölndalsåns vattenråd

Naturskyddsföreningen har sedan flera år ingått och deltagit i Mölndalsåns vattenråd. Föreningen anser att vattenrådet har en viktig roll att spela i samband med frågor som berör våra vatten och EU:s vattendirektiv. Mölndalsåns vattenråd består av aktörer från fem kommuner och sju organisationer och har en stor lokalkunskap kring Mölndalsåns vattensystem. Rådet har även låtit genomföra flera undersökningar och utredningar. En viktig rapport som rådet tagit fram är "Vattenmiljöer i Mölndalsåns avrinningsområden – en resurs för människor och ekosystem" (Nolbrant 2011) till vilken vi särskilt vill referera och anföra som underlag för vår talan. Vattenrådet har även genomfört studiebesök i vattensystemet och anordnat seminarier för öka kunskapen kring EU:s vattendirektiv och Mölndalsåns vattensystem. Rådet fungerar som rådgivande för Vattenmyndigheten och yttrar sig i olika ärenden och miljöfrågor.

15. EU:s strategi för bevarande av biologisk mångfald

EU har antagit långtgående målsättningar och strategier kring bevarandet av biologisk mångfald. Ett sådant dokument som vi särskilt vill uppmärksamma och hänvisa till är EU-kommissionens strategi för biologisk mångfald: " *Vår livförsäkring, vårt naturkapital – en strategi för biologisk mångfald i EU fram till 2020*").

http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/comm2006/pdf/2020/comm_2011_244/1_SV_ACT_part1_v2.pdf

Det är viktigt att detta strategidokument används som vägledande och styrande vid domstolsprövningar/myndighetsbeslut.

16. Nationella och internationella ansvarsarter

Inom området har den rödlistade arten smal dammsnäcka (RL/ÅGP/IAA) noterats på flera ställen. Smal dammsnäcka förekommer i de strandnära våtmarkerna kring Rådasjön och vid Stålloppet och är en art som är beroende av att området ömsom översvämmas och ömsom torkar ut. Världsutbredningen för smal dammsnäcka är begränsad till västra Europa (norra Spanien till södra Norge) och Sverige hyser viktiga delar av snäckans världspopulation. Detta innebär att arten är en internationell ansvarsart för Sverige. De viktigaste förekomsterna i landet finns i sydvästra Sverige och då särskilt i Härryda och Mölndals kommuner. Smal dammsnäcka omfattas av ett särskilt nationellt åtgärdsprogram för hotade arter. Vid prövningen måste särskilt denna fråga beaktas och belysas.

17. Nationellt åtgärdsprogram för hotade arter – ÅGP

Naturvårdsverket har upprättat ett nationellt åtgärdsprogram (Nilsson 2011) för bevarande av smal dammsnäcka (NT/ÅGP/IAA), som förekommer på flera ställen kring Rådasjön. En av orsakerna till att smal dammsnäcka fått ett åtgärdsprogram är det särskilda internationella ansvar som Sverige hyser för snäckans bevarande (se ovan). Mellan 1990-2006 anges 28 kända fyndlokaler med arten i Sverige. Målet med åtgärdsprogrammet är att antalet lokaler med förekomst av arten till år 2014 skall vara minst 50 stycken. Fram till år 2025 skall de vara minst 100 stycken. Populationen på kända lokaler skall vara så livskraftiga att de inte riskerar slås ut. För att nå dessa mål krävs att kända lokaler bevaras och nya skapas genom restaureringsåtgärder. Åtgärdsprogrammet uttrycker " *Naturvårdsverkets syn på mål och angelägna åtgärder för arten*" och syftet med programmet är att förbättra naturvårdsarbetet med arten så att hänsyn tas till dess miljöer så att arten så småningom kan få en gynnsam bevarandestatus. I regeringens proposition Svenska miljömål – för ett effektivare

miljöarbete (2009/10:155) lyfts de nationella åtgärdsprogrammen fram under åtgärder för att nå målet "Ett rikt växt- och djurliv". Åtgärdsprogrammet är också enligt Naturvårdsverket ett steg för att nå det internationella målet om att senast 2020 ha förbättrat hotade arters bevarandestatus. Detta är även ett mål som antagits av EU och det är dessutom ett av FN:s delmål som antagits inom konventionen för biologisk mångfald för att uppnå visionen "Living in harmony with nature".

Det förekommer även en annan art som omfattas av ett nationellt åtgärdsprogram, vattenväxten skaftslamkrypa (RL/ÅGP). Fynd finns av arten både från Stensjön och Rådasjön. Skaftslamkrypa växer på exponerade grunda strandnära sjöbottnar och är en art som hotas av bland annat reglering. Arten behöver störning i form av regelbundna översvämningar av strandzonerna.

Vid den aktuella miljöprövningen bör, i enlighet med kraven i det nationella åtgärdsprogrammen, inte tillstånd/dispens ges som innebär att populationen av smal dammsnäcka och skaftslamkrypa vid Rådasjön – Ståloppet – Stensjön minskar eller hotas.

18. Nationella och lokala miljömål

Ett flertal nationella och lokala miljömål berörs i detta ärende som ex. Myllrande våtmarker, Levande skogar, Ett rikt växt- och djurliv, Levande sjöar och vattendrag och Giftfri miljö. Miljömålen måste i tas upp och beaktas i ärendet och projektets påverkan och relevans gentemot dessa måste beskrivas.

19. Internationella överenskommelser och målsättningar

FN har upprättat ett flertal olika konventioner och överenskommelser som berör frågan kring utarmning och bevarande av biologisk mångfald. Här finns konventionen om biologisk mångfald från 1992 och den senaste Nagoyaöverenskommelsen till vilka Sverige har anslutit sig. För att nå konventionernas mål krävs stor hänsyn till natur och biologisk mångfald i samband med olika exploateringsärenden. Vid Nagoyaöverenskommelsen beslutades bl a att alla länder senast 2020 skall ha skyddat 17% av sina land- och sötvattensmiljöer i ett nätverk av representativa områden. Sverige har långt kvar till att nå detta mål och skall vi nå målet krävs det att alla värdefulla naturområden skyddas mot exploatering och förstörelse.

20. Ekonomiska värden - ekosystemtjänster

I samband med miljöprövningar som berör exploatering av naturmiljöer och biologisk mångfald måste även frågor kring naturens ekosystemtjänster tas upp och värderas. Det kan gälla det värde naturen ger oss i form av exempelvis vattenrening, översvänningsbegränsning, upptag och bindning av koldioxid och produktion av biologisk mångfald. I rapporten "Vattenmiljöer i Mölndalsåns avrinningsområden – en resurs för människor och ekosystem" (Nolbrant. P 2011) tas frågan kring Mölndalsåns ekosystemtjänster upp där man skriver att:

"Vattensystemen med sina ekosystem bidrar med ovärderliga ekosystemtjänster. I ekosystemen renas vatten, fisk produceras och biologisk mångfald utvecklas. Miljöerna längs vattnen är också mycket viktiga för friluftsliv, sportfiske och turism. I området beräknas det finnas potential för 70 000 fisketillfällen per år (Fiskevårdsplan för Mölndalsån 1998)."

När det gäller gällande svämplanen runt sjöar och vattendrag så anges exempelvis i rapporten att: *"En särskild miljö som behöver uppmärksammas är svämplan som omger vattendrag. Förutom att svämplanen är viktiga miljöer för många arter bidrar de också med värdefulla ekosystemtjänster som vattenrening, flödesutjämnare och grundvattenmagasin. Nyligen har värdet av svämplanens ekosystemtjänster beräknats till 130 000 kr per hektar och år (Poster m fl, 2003)."*

Vid domstolsprövningen är det viktigt att dessa frågor kring ekosystemtjänster belyses och särskilt vägs in vid miljöprövningen och domstolsbeslutet.

21. Försiktighetsprincipen

”Försiktighetsprincipen” lyfts fram som en grund för miljöbedömningar och miljöbeslut i olika sammanhang. Även vid tillämpningen av miljöbalken är denna princip en viktig utgångspunkt. Det är viktigt att ”försiktighetsprincipen” inte glöms bort utan beaktas i samband med miljöprövningen i detta ärende och i även i bedömningen av ärendets anknytning och beslut enligt Artskyddsförordningen.

Naturskyddsföreningen i Härryda

Mölnåls Naturskyddsförening

Michael Nilsson
Ordförande

Per-Anders Svensson
Ordförande